

Nybyggjarland

Valet av perspektiv avgör vad man skall se. För de flesta svenskar är invandrare ett naturligt begrepp. Men det är ett begrepp som är fött ur vårt eget perspektiv. Vilhelm Mobergs stora utvandrarepos erinrar oss om att invandrare också är utvandrare och nybyggare. Skillnaden mellan dessa perspektiv är inte oväsentlig. Det ena ordet antyder ett intrång, det andra ett uppbrott från familj och tradition och det tredje något nytt som bidrar till vår samhällsutveckling.

När vi ser på vår historia dominerar det tredje perspektivet. Tyskar, valloner, skottar och italienare är nationaliteter som påminner om att Sverige är inget undantag liksom att vi i dag inte möter någon ny företeelse vare sig i sak eller i omfattning

En betydelsefull skillnad finns dock. Invandring och flyktingproblem känner i dag inte några avstånd utan begränsas i princip enbart av de lagar och regler som vi själva möter med. Det ger oss betydande problem av moraliskt slag. Gapet mellan den frihet och den välfärd som vi lever i och den situation som många av dem som kan ta sig till Sverige lever under är större än någonsin. Vår förmåga att ta emot invandrare har däremot begränsats som en funktion av att den svenska välfärdsmodellen gör varje invånare i vårt land till föremål för omfattande och dyrbara sociala åtgärder.

Det är av moraliska skäl nödvändigt att vi kan hantera de problem detta kan ge. Vår förmåga att möta de problem som vi kommer att ställas inför förutsätter att vi kan se skillnaden mellan flyktingens och invandrarens behov, och att vi kan se skillnaden mellan de möjligheter som administrativa lösningar och marknadseko-

nomin erbjuder dem som blir vårt lands nybyggare.

För flyktingen är målet att återvända till sitt land så snart som möjligt. Han behöver en fristad, och en fristad är tillfällig, medan invandrare söker bli en del i sitt nya hemland. Invandraren tvingas ofta till en övergång från ett samhälle med en familjebaserad välfärd till ett samhälle med en omfattande central kontroll över välfärden, där familjen spelar en underordnad roll. Det skapar betydande problem, både vad gäller trygghet och anpassning till det svenska samhället.

De administrativa välfärdslösningarna bygger i praktiken på tvång och central kontroll och har därför för invandraren en betydande svaghet gentemot de möjligheter till integration som marknadsekonomin erbjuder. De administrativa välfärdsystemen tenderar att slå sönder den trygghet och gemenskap som invandraren har med sig medan marknaden genom sin mångfald och öppenhet ger en möjlighet att slå vakt om den egna kulturen och familjegemenskapen. Integrationen av invandrare fungerar t ex bättre om de inte genom centrala beslut "trycks på" olika delar av vårt samhälle utan i stället "dras in" genom marknadsprocessen.

Mångfald och frivillig organisation är det bästa medlet för att undvika konfrontation mellan olika grupper i vårt samhälle. Varje kösystem och varje monopol som människor med skilda behov blir utelämnade till skapar avund och missnöje medan marknadsekonomiska lösningar välkomnas av de flesta.

För de borgerliga partierna borde dessa två distinktioner, mellan flykting och invandrare och mellan administrativa välfärdslösningar och marknadsekonomin,

ge en grund för en offensiv invandrarpolitik. I stora drag skulle de kunna innehålla följande moment.

De flyktingar som Sverige enligt internationella konventioner har förbundit sig att ta emot bör staten ta hela kostnadsansvaret för, i stället för att som i dag skjuta över en stor del av kostnaderna på kommunerna. Staten bör däremot inte åta sig det ekonomiska ansvaret för andra flyktingar än de som vi enligt internationella konventionskrav har förbundit oss att ta emot.

En stramare tillämpning av våra regler för flyktingmottagande bör följas av en skärpt rättssäkerhet i behandlingen av dem som vill komma in i landet. Samtidigt bör vi öka kvoten av FN-flyktingar.

Vid sidan av den flyktinginvandring som staten på detta vis tar hela ansvaret för måste människor kunna komma till vårt land utan att avvisas på grund av att välfärdsstaten ställer alltför stora krav på deras standard om de fick komma in. Det kan ske på två olika vis.

Arbetsstillstånd bör beviljas var och en som är föremål för utredning om man skall betraktas som flykting eller ej. Kan man vid utredningstidens utgång uppvisa anställningsbevis skall man beviljas uppehållstillstånd även om man ej beviljas asyl.

Olika grupper i vårt samhälle bör kunna få möjlighet att ta det ekonomiska ansvaret för den som söker men ej beviljas asyl. Genom ett sådant system med "sponsoring" eller "under-writing" öppnas en möjlighet för en invandring som inte har stöd i en strikt tillämpning av lagen men bland opinionen. Olika opinionsgrupper, kommuner, organisationer och befintliga invandrargrupper som gör

en annan tolkning av situationen i det gamla hemlandet kan på det viset medverka till att minska risken för att någon blir avvisad som inte skall bli det.

Det ökade flyktingmottagande och den ökade invandring av flyktingliknande skäl som detta troligtvis skulle ge kan balanseras på olika sätt. Dels bör de sociala kostnaderna för flyktingar finansieras med lån motsvarande studiemedel. För den riktige flyktingen innebär detta inget argument mot att söka asyl medan det blir mindre attraktivt för den som trots vad han uppger flyr av ekonomiska skäl.

Flyktingpolitiken bör ta sikte på återvändo så snart som möjligt. Fristadsfunktionen måste vara det viktigaste elementet i vår flyktingpolitik. Ett medel för att stimulera till och underlätta återvändo vore att frigöra intjänade ATP-medel till en klumpsumma för en återstart i hemlandet.

Invandrarpolitiken måste i sin tur syfta till att öppna dörrar för en integration i vårt samhälle. Ett större ansvar bör läggas på de olika invandrargrupperna. En stark gemenskap inom en invandrargrupp underlättar anpassning. Genom friare radio, skola och barnomsorg kan man ge olika invandrargrupper ett sådant ansvar samtidigt som man öppnar möjligheter till kulturell sammanhållning, social identitet och bevarad gemenskap.

Det svenska samhället som sådant måste bli mer öppet för mångfald. Då kan alla de impulser vi i dag möter från människor med olika nationella och kulturella identiteter bli till en styrka. Marknadsökonomi kan ge Sverige nödvändiga förutsättningar till att på en gång vara fristad och nybyggerland.